

ԳԵՈՐԳ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՉՅՈՐՆՔՉՅԱՆ

Ս. ԷԶՄԻԱՆՆԻ ՏՈՆԸ՝

(Քարոզ)

«Միշտ անշարժ սլանհա զաթոռ Հայկազնեայց»:

Տոբյոյունը տալիս է մեզ անվերջ փոփոխվող երևույթների պատկերներ. մերթ տեսնում են նա կատաղում է՝ կոտակվում են սև ամպեր, մթնում է երկինքը, որոտում, փայլատակում, շանթեր արձակում և անձրևի հեղեղներ թափելով՝ ամեն ինչ ավերում ու քարուքանդ է անում: Մերթ տեսնում են բնությունը՝ մեղմանում է՝ ցրվում են ամպերը, երևում է արևի պայծառ երեսը և ամբողջ բնությունը զուվացած ու թարմացած՝ ապրելու և աճելու տենչով է բռնվում:

Ժիշտ այդպես է նաև մեր կյանքը. մեկ տեսնում են կարավանի պես անցնում են առջևից մշտի ու նեղության աննկարագրելի պատկերներ՝ մեռնում են կյանքի թանկագին ընկերը և սիրասուն զավակներդ, զբրկվում են հարստությունից, տնից ու տեղից, և այդ հոգսերը դորշմում են իրենց կնիքը

1. Ս. Էջմիածնի տոնին նվիրված ներկա քարոզը արտատպություն է նորին Ս. Օծուբյան Գեորգ Զ. Կաթողիկոսի վարդապետական շրջանում խոսած և առանձին գրով հրատարակած քարոզագրից, որը հրատարակվել է Էջմիածնում 1918 թվին: Տպագրվող ներկա քարոզը վերանայված է Վեհափառ Հայրապետի կողմից:— ԽՄԲ.

դեմքիդ վերա՝ մազերդ ապիտակում, ճակատդ խորշումում, երեսդ թնթկում է. և այսպես դեռ չբացված թառամում են, հրապույրող կորցնում: Ել ո՛վ է վրադ նայողը, երեկվա երջանիկը այսօր թշվառների թշվառն է դառնում:

Վարագույրը իջնում է և պատկերը փոխվում. ահա անցնում են շարան-շարան առջևիդ ուրախության ու երջանկության գրավիչ պատկերներ. Երիտասարդ են՝ առողջ, առույգ և գեղեցիկ, ամուսնանում են սրտիդ սիրածի վերա, սիրասուն ու գողտրիկ զավակներ ունենում, նոքա մեծանում են, գիտությամբ ու գեղարվեստով մարզվում, շեն տունդ ևս առավել շենցնում, նոր երջանկության աղբյուր դարձնում:

Ահա պատկերներ, որոնք հազարավոր տարիներ կրկնվել են և պիտի կրկնվեն դարձնելով մարդու համար կյանքը ծանծրալի ու աննպատակ, և ստիպելով նրան կամ հուսահատության և հոռետեսության՝ գիրկն ընկնել՝ և կամ՝ յուր հանճարեղ ներկայացուցիչների միջոցով՝ նոր դադափարներ ստեղծել, կյանքին նոր բովանդակություն շնորհել՝ դարձնելով այն նպատակահարմար և հաճելի:

Մինչև Հիւսուա՝ Հոնա-Հոմեական կյանքը, որ ժամանակակից բարձր կուլտուրայի համաձայն էր սարքված՝ չգոհացրեց մարդուն: Կյանքը յուր բոլոր գեղեցիկությամբ,

նյութական վայելքների նրբությամբ ու բազմազանությամբ, աննպատակ էր թվում նրան և ստիպում նոր որոնումների երևել։ Մարդիկ համոզվեցին, որ նյութական կյանքը՝ ուտելը, խմելը ու զվարճանալը յուր բոլոր ճաշակավորությամբ, տաղտկալի է և մարդու կյանքի նպատակ չի կարող լինել, ալ կատիպ նրան Սողոմոնի և հույն փիլիսոփաների հետ կրկին՝ «Ունայնություն ունայնությանց, ամենայն ինչ ընդունայն է»։

Կյանքի դատարկությունը լցվեցավ, երբ Հիսուս հրապարակ եկավ և նոր գաղափարներ տվավ կյանքին՝ սիրո և անձնավիրության գաղափարներ, որով մեր փրկած կյանքը ընդմիջում պիտի նորոգվի։

Քրիստոսի գաղափարները՝ սիրո և անձնավիրության մեծ գաղափարները մարմին առին Հոգեգալստյան օրը, երբ վառվեցավ սիրո կրակը մարդոց սրտում և հաստատվեցավ առաջին քրիստոնեական համայնքը՝ առաջին Եկեղեցին։

Նույն ալդ սիրո կրակը և լուսո ճրագը վառվեցավ նաև մեր երկրում Ս. Լուսավորչի շնորհիվ, որով ծնունդ առավ Ազգային Քրիստոնեական Եկեղեցին, որ հիմքը դրավ բոլոր հայ եկեղեցիների մայր՝ Ս. Էջմիածնի, որի տարեգարծն ենք տոնում այսօր։

Եվ այսօր ես պիտի խոսեմ մեր Եկեղեցու մասին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մասին։ Բայց վաղ չե՞ Եկեղեցու մասին խոսել։ չե՞ որ ալդ հետադեմ քալ է։ չե՞ որ Եկեղեցին շատերի կարծիքով վաղուց հնացած հաստատություն է, որ կորցրել է յուր այժմեականությունը։

Ծիշում հենց ալդ պատճառով էլ պիտի խոսեմ, որ բանամ ձեր առաջ նրա պատվաբեր անցյալը և ցույց տամ՝ թե ի՞նչ մեծ գործ է կատարել նա հայ կյանքի գոյության երկար դարերի ընթացքում, ի՞նչ փոթորիկներ է տեսել և սակայն մեր ազգային նավը խաղաղ նավահանգիստ տարել։

Հայ Եկեղեցու շոշափելի արտահայտությունը Ս. Էջմիածինն է, որ՝ ըստ ավանդության, աստվածային ծագում ունի. Հիսուս իջնում է երկնքից երկիր, լույս սփռում շուրջը և ոսկե ուսամբ բախում երկիրը, ուր հիմնվում է Լուսավորչի ձեռքով այս տաճարը՝ Ս. Էջմիածինը յուր Հայրապետական Աթոռով։

Ս. Էջմիածնի և Հայոց Հայրապետության պատմական արժեքը ուղիղ գնահատելու համար՝ պետք է մեր հոգու առաջ կենդանացնել Հայ Եկեղեցու կրոնական, քաղաքակրթական և հովվական ամբողջ գործունեությունը յուր բոլոր կողմերով։

Եթե մի թուլցիկ հետադարձ ակնարկ ձգենք մեր անցյալի վերա՝ կրթումները Հայ-

րապետության կատարած ջրեր և կպարզվի հայի ոգևորության դադարները։

Հայոց Հայրապետությունը հավատացյալ հայի զգալուն սիրտն է եղել, որ դարեր շարունակ ապրել է նրա անհուն ցավերով և սավալ ուրախություններով։ Հայոց Հայրապետությունը հավատացյալ հայի ստեղծող միտքն է եղել, որ՝ լուսավորված քրիստոնեական երկնային լուսով, զորավիգ է հանդիսացել գրականության և գեղարվեստի ստեղծմանը։

Հայոց Հայրապետությունը հավատացյալ հայի ազնիվ և տոկոն կամքի արտահայտիչն է եղել՝ տալով առաքելության հերոսներ, աստվածային կամքի ճշմարիտ աշակերտներ։

Հայոց Հայրապետությունը վեհ գաղափարների մի փունջ է, որ հյուսվել է հայոց մեծ հայրապետների ձեռքով. հիմն հիշենք հայոց հայրապետների շարքը՝ ռբախի պատկառելի դեմքեր կտեսնենք, որոնց առաջ հակամայից կիսոնարհի մեր գլուխը՝ որքան էլ մեր սրտի մեջ երախտագիտության զգացմունքը ցամաքած և մեր մտքի մեջ ճշմարտության շողը մարած լինի։

Ո՞վ չի ճանաչում Հայաստանի առաքելական Լուսավորչին, որ տվել է մեզ Հայ Եկեղեցի՝ մեր կյանքի լուսատու լապտերը, ավետարանի լուսով հայ կյանքը լուսավորող ու պայծառացնող մի հաստատություն. կամ ներսես Մեծին, որ աստվածահաճո հաստատություններով զարդարել է մեր երկիրը և առաքելության սերունդ սերմանել, որոնց միջոցով մարմնացել են Քրիստոսի սիրո և անձնավիրության մեծ գաղափարները։

Ո՞վ չի հիշում երախտագետ սրտով Ս. Սահակին ու Մեսրոպին՝ հայի մտավոր անդաստանի երկու ամուլներին, որոնք գիր ու գրականություն տվին և փրկեցին մեր հոգեվոր կյանքը կորուստից, կամ Ղևոնդին՝ յուր հոտի կենդանի նահատակին։

Ո՞վ իրավունք ունի մոռանալու Հայ Եկեղեցու ինքնուրույնության համար մաքառող, ներքին կռիվների ժամանակ համերաշխության կապ հանդիսացող, արտաքին բռնակալների բարկությունը մեղմող, հայրենի երկիրը կորուստից փրկող և հուսահատ հայ հավատացյալ ժողովրդին հույս ներշնչող անձնավեր հայրապետներին։

Հայ Եկեղեցու պատմությունը հայ ազգի տառապանքների և վշտերի մի անվերջ շղթա է, իսկ հայ երկիրը՝ օտար, վայրագ ու անխիղճ ազգերի մրցության տապարեզ։ Այդ ավերածությունների մեջ Հայոց Հայրապետությունն է, որ մոխրի տակ թաքնված կաթի նման անշեղ մնացել է և հայ հավատացյալների հուսո և մխիթարության

միակ ապավենը հանդիսացել։ Ահա թե ո՛ւր է գաղտնիքը այն դյուրիշ զորության և հրապույրի, որ ունեցել են և ունեն Ս. Էջմիածինը ու Հայոց Հայրապետությունը դարեր շարունակ հավատացյալ հայի աչքում։

Ասում են՝ անդարձ անցել են այն ժամանակները, փոխվել են կյանքի պայմանները, ի՞նչպես կարող է այսօր մի հնացած ու կիսամեռ հաստատություն հայի գոյություն հիմքը լինել։

Ո՞րպիսի անդիտություն. մի՞թե կարծում եք Եկեղեցին այս շենքն է, ուր հավաքվել ենք այսօր և կամ նման շենքեր ավելի շքեղ և փարթամ, ուր կատարվում են եկեղեցու խորհուրդներն ու արարողությունները։ Մի՞թե կարծում եք թե Եկեղեցին հոգևոր դասն է՝ մի խումբ քահանաներ, վարդապետներ և եպիսկոպոսներ. ո՛չ երբեք։

Եկեղեցին ժողովուրդն է, Ս. Հոգով մկրտված ժողովուրդը, որ ուխտել է հետևել Մեծ Վարդապետին, ընթանալ նրա շավղով, ապրել նրա քարոզով։ Ուրեմն իրավունք ունենք հնացած կամ մեռած համարելու Եկեղեցին. մի՞թե այդ չի նշանակում ուրանալ մեր գոյությունը և կամ խաչ դնել մեր վերա։

Ի՞նչ կունենայինք և ի՞նչ կլինեինք, եթե Եկեղեցին չլիներ մեր դաստիարակը անցյալում, եթե նա ներշնչած չլիներ այն ոգին, որով ստեղծել ենք գեղարվեստ, գրականություն, որոնք հիացնում են օտարներին։ Եվ

ի՞նչ գրավական ունենք պնդելու թե՛ եթե մեր դաստիարակը Եկեղեցին չլիներ՝ ավելի մեծ ստեղծագործություն ցույց տված կլինեինք և ավելի կենսունակություն կունենայինք, քան այժմ։

Ճշմարիտ է, Եկեղեցին ժամանակի ընթացքում որոշ սովորություններով ու ավանդություններով քարանում է. սակայն այն ավետարանը, որ հիմքն է Եկեղեցու՝ միշտ ըմբռնակ է ժամանակի կապանքները խորտակելու, եթե ջանք թափվի։

Այո՛, Եկեղեցին կենդանի քարոզ չէ մեր մեջ այժմ, և ո՛չ էլ կյանք, այլ լուկ ծես. սակայն հավատում եմ, որ կրկին կորոտա ու կփոթորկի մեր երկինքը և հրանման լեզուններ կիջեն մեզ վերա, մեր հոգու մեջ թաքնված կրակը կվառվի, ավետարանի ձայնը մեր ալանջում զորեղ պհնչե և նրա սիրով կկապվեն մեր սրտերը՝ նոր կյանքի և նոր ստեղծագործության համար։

Ս. Էջմիածնի տոնի և Հայրապետական Աթոռի տարեդարձի օրը խորին ակնածանք աղոթենք առ Աստված՝ Մայր Աթոռի հաստատության ու հարասնության համար։

Դուռն էլ, հայ ժողովուրդ, մի՛ մոռնար քո բարերարին, քո հովանավորին, քո ծնողին և մաքուր սրտովդ աղոթիր՝ «Միշտ անշարժ պահեա զաթոռ Հայկազնեայց»։ Ամեն։

